

**TEMA:
SOCIALISM**

- valfaktabäfte valet 2018

 UNG VÄNSTER

Inledning

Ung Vänster är ett socialistiskt förbund. Det innebär att vi vill ha ett i grunden annat samhälle men det handlar främst om hur vi organiserar ekonomin. Vi vill att ekonomin ska demokratiseras och att vi alla tillsammans ska bestämma över den. Istället för aktie-marknadens princip om *en krona, en röst* menar vi att principen *en person, en röst* också ska gälla på ekonomins område. Socialismen handlar alltså om att utöka demokratin och se till att vanligt folk får mer att säga till om, såväl över sitt egna liv som över samhället i stort.

Men vi kommer inte gå ut i valrörelsen med fokus på att förklara, berätta eller spekulera i hur ett socialistiskt samhälle skulle kunna se ut. Det är inte kring det som klasspressar och debatter kommer att röra sig och det är inte främst genom teoretiska resonemang som vi organiserar unga i den socialistiska kampen. Snarare genom att ge konkreta och vardagliga exempel på hur klassamhället slår mot oss unga. Det viktigaste för Ung Vänster-aktivister i valrörelsen är inte att föra fram de teoretiskt mest korrekta resonemangen utan att fokusera på att göra sig förstådd. Kom ihåg att det som är rätt i sak, inte alltid är rätt i sammanhanget.

Vi går ut i valrörelsen för att snacka om våra valfrågor utifrån ett tydligt konfliktperspektiv, där höger står mot vänster och där våra intressen står mot överklassens. Vi vet att politik handlar om våra liv och att den enda möjligheten att förändra samhället är genom att vara många som kämpar tillsammans. Vårt budskap är att politisk kamp alltid lönar sig. Det är så vi fått alla de rättigheter vi har idag, från rösträtten till åtta timmars arbetsdag. Det har aldrig varit någon som gett oss dessa vinster. Allt vi har, har vi kämpat oss till.

Vad är socialism och varför är vi socialister?

"I korthet så är socialismens kärna, att landet inte längre kommer att ägas av några få och misskötas av dessa för sina egna intressen, utan landet kommer att ägas av folket och skötas av folket i folkets intresse."

- Leo Huberman i boken "Socialismens ABC"

Socialismen är precis som kapitalismen ett sätt att organisera ekonomin. Varken mer eller mindre. Socialismen handlar om att vi ska demokratisera ekonomin och en förutsättning för det är att vi äger de stora företagen tillsammans. Genom det privata ägandet av företag får överklassen makt över såväl de som jobbar i företagen som över samhället i stort. Det står i motsättning till demokratiska principer. I grunden handlar socialismen om att vi vill ha jämlikhet och makt över våra egna liv och över samhället. Vi vill att alla områden i samhället, även ekonomin, ska styras demokratiskt.

Det finns i huvudsak tre skäl till varför vi är socialister:

1. På grund av att vi lever i ett kapitalistiskt samhälle är samhället också orättvist idag.

Kapitalismen förutsätter ett klassamhälle, där de som äger företagen har mer makt än de som arbetar i dem. Klassamhället genomsyrar hela samhället och påverkar våra liv från vaggan till graven. Inkomst och ekonomiska förhållanden är tätt kopplade till klassamhället. De som äger företagen blir rika på vinsterna av det som vi producerar.

Inkomstskillnaderna har under de senaste decennierna ökat i nästan alla västländer och det är troligare att en person som kommer från överklassen blir högt utbildad, än en person från arbetarklassen. Hälsa och livslängd är också tätt kopplade till klasstillhörighet. För att göra en lång historia kort: klassamhället är

genomgripande och påverkar våra liv. Att vara socialist handlar om att bekämpa klassamhället och kämpa för jämlikhet och rättvisa. Det handlar om att bygga ett Sverige för oss och inte enbart för dem med tjockast plånbok.

2. För att kapitalismen är ohållbar. Vi får ofta höra att socialismen är en fin tanke men som inte fungerar i praktiken. Kapitalismen däremot är en ful tanke som dessutom inte fungerar i praktiken. Den världsomspännande kapitalismen innebär en orättvis världsordning där människor i fattigare länder saknar grundläggande förnödenheter samtidigt som några få kontrollerar en överväldigande del av jordens resurser. Det är inte hållbart!

Kapitalismen genomgår regelbundet ekonomiska kriser där människors liv slås i spillror, fattigdomen breder ut sig och massarbetslösheten biter sig fast. Vi ser tydligt hur ett ekonomiskt system som bygger på vinstmaximering och ständig tillväxt står i motsättning till en ekologiskt hållbar värld. Kapitalismen håller på att rycka undan mattan för mänskligheten och det är i allra högsta grad en anledning till varför man bör vara socialist.

3. Därför att vi tjänar på en socialistisk politik. Politik handlar om intressen och om att olika grupper tjänar på olika slags politik. För den som äger ett stort företag skulle det vara konstigt att vara socialist, eftersom det innebär att man kämpar för en politik som inte ligger i linje med ens egna intressen. För oss som tillhör arbetarklassen råder rakt motsatt förhållande. Vi förlorar på ett ekonomiskt system där makten över företagen ligger i ett fåtals händer. Vi är socialister för att vi tjänar på en socialistisk politik.

Kapitalismen och klassamhället

”Det kapitalistiska produktionssättet bröt fram ur det feodala systemet. En ny härskande klass, borgarklassen, vann sin makt i kamp mot den gamla feodala härskande klassen, adeln. Liberalismen blev namnet på den nya revolutionära ideologin för borgarklassens kamp mot adelns privilegier. Men kapitalismen skapade också arbetarklassen – vars revolutionära ideologi är socialismen.”

- Ung Vänsters principprogram, antaget på den 48:e kongressen

Kapitalismen och klassamhället är intimt sammanlänkade med varandra. Kapitalismen är ett ekonomiskt system där produktionsmedlen (råvaror, maskiner, verktyg, med mera) är privatägt (av kapitalister) och där kapitalisterna hela tiden måste sträva efter att expandera för att kunna vinna i konkurrensen. Kännetecknande för alla länder i världen och för alla tider i historien har varit att människan behöver producera det som krävs för att överleva. Det som har skilt sig åt har emellertid varit hur produktionen organiserats. Under antiken fanns det slavägare och slavar, under feodalismen godsherrar och livegna bönder och under kapitalismen finns det kapitalister och arbetare. Hur produktionen är organiserad kallas för produktionssätt och kapitalismen är ett produktionssätt medan socialismen – ett samhälle utan privatäggande av produktionsmedlen – är ett annat.

Varje hittillsvarande produktionssätt har förutsatt ett klassamhälle. Slavägaren och slaven hade precis som godsherrn och den livegna bonden olika makt. I det första fallet ägde den ena den andra och i det andra fallet var bondens liv kraftigt begränsat. Under kapitalismen är den som inte äger produktionsmedlen förvisso fri, men till skillnad från kapitalisten är arbetaren tvungen att sälja sin arbetskraft för att få en lön och kunna överleva. Kapitalisten säljer inte sin arbetskraft utan lever på vinsten av det arbete som de som

jobbar i företaget producerar. Och utifrån denna relation kommer det moderna klassamhället. Den som är beroende av att sälja sin arbetskraft för att överleva – alltså en stor majoritet av befolkningen – tillhör arbetarklassen. Mot arbetarklassen står överklassen som lever på vinsterna från sitt ägande och som köper arbetarklassens arbetskraft och därmed har makt över både andras arbete och det värde som de skapar. Arbetarklassen och överklassen är i huvudsak de två klasser som finns, däremellan finns det till exempel chefer som lever på lön men som kontrollerar andras arbete eller högutbildade grupper som i princip har makt över sitt eget arbete. Dessa utgör mellanskikten.

Arbetarklassen är inte, och har aldrig varit någon, homogen grupp. Löner, arbetsvillkor, etnicitet, kön, sexuell läggning och utbildning är bara några exempel på faktorer som skiljer sig åt. Men det som är viktigt är det vi har gemensamt. Alla lever vi på att sälja vår arbetskraft och gynnas av en socialistisk politik. Vi har allt att vinna på att hålla ihop gentemot överklassen. För oss är det viktigt att arbetarklassen definieras brett, helt enkelt för att arbetarrörelsens förmåga till att förändra samhället hänger på att man lyckas samla många som kämpar för samma sak. Överklassen har de ekonomiska medlen, vår styrka är att vi är många – majoriteten av befolkningen faktiskt.

Socialism och praktisk kamp

Att vara socialist är inte att vara utopist, utan det är att kämpa för sina rättigheter här och nu. Socialism kräver praktisk kamp. Det kan absolut vara intressant och viktigt att ha ideologiska diskussioner och studier men utan handling är det ganska meningslöst. Vår enda möjlighet att förändra samhället är att vara många som organiserar oss och som kämpar

för samma sak. Genom att vara konkreta och återknyta till klassamhället kan vi prata om vikten av organisering. Samhället förändras inte av sig själv, utan det är styrkeförhållanden som avgör i vilken riktning vi går. Överklassen har sina ekonomiska resurser och sina mäktiga allierade, vi har oss själva och vår organisering att lita på. Det är det som ger oss makt.

Några fakta om kapitalismen och klassamhället

Inkomstfördelning och klasskillnader

- Det senaste decenniet har klasskillnaderna ökat betydligt i Sverige. Mellan 2006 och 2011 ökade den rikaste tiondelen av befolkningen sin årliga disponibla inkomst med 79 000 kronor medan den disponibla inkomsten för den fattigaste tiondelen sjönk. Under samma period har gruppen som lever i relativ fattigdom ökat med 40 %. En stor anledning är skattesänkningarna och nedmonteringen av socialförsäkringarna. (SCB, Regeringskansliet)

- Under de senaste femton åren har Sverige varit det land i västvärlden där klasskillnaderna ökat som snabbast. 1995 låg vi på första plats i jämlikhetsligan, idag ligger vi på 14:e plats. (OECD)

- Den ekonomiska överklassen ökar sina inkomster snabbt. 2016 gick det 55 industriarbetarlöner på en VD-lön. 1980 var samma siffra 9 industriarbetarlöner.

Den globala kapitalismen

- Världens rikaste 8 personer äger idag lika mycket som den fattigaste hälften gör tillsammans. (Oxfam)

- Den rikaste procenten äger tillgångar som är 65 gånger större än den fattigaste hälften.

(Oxfam)

- 82 % av förmögenhetstillväxten gick till den rikaste procenten i världen förra året, medan de 3,7 miljarder som utgör världens fattigaste hälft inte fick någon ökning alls.

(Oxfam)

- I USA har den rikaste procenten tagit 95 % av tillväxten efter finanskrisen, samtidigt har 90 procent av befolkningen blivit fattigare. (Oxfam)

- Under de senaste decennierna har löneandelen fallit i alla västländer. Det betyder att en allt större del av värdet på det som produceras blir till vinster istället för löner. I Sverige har löneandelen fallit från ca 80 % 1980 till ca 65 % idag. (Ameco)

- Varje år dör över 2,7 miljoner människor på sina arbeten. Varje dag skadas över en miljon arbetare allvarligt på sina arbetsplatser. (ILO)

I många andra valfaktahäften finns det också relevant statistik kring hur klassamhället slår mot oss och våra livsvillkor.

arbetarklassen genom att vi får en större del av vinsten. Dessutom får vi två timmar extra om dagen att göra vad vi vill med.

Avslutning

- Ung Vänster kämpar för ett klasslöst samhälle fritt från alla former av förtryck. Det innebär att avskaffa kapitalismen och skapa ett socialistiskt samhälle.
- Ung Vänster vill att storföretagen ska demokratiseras. De som arbetar ska ha rätt att få bestämma på sin arbetsplats. Chefen och ägaren ska varken få agera diktator eller leva lyxliv på arbetarnas bekostnad.
- Ung Vänster kräver sex timmars arbetsdag med bibehållen lön. Det hade inneburit en direkt omfördelning från överklassen till

Frågor och svar

Vad är socialism?

Ett socialistiskt samhälle är ett samhälle där storföretagen ägs gemensamt och där ekonomin styrs demokratiskt. Det är ett samhälle där principen "en person – en röst" också omfattar ekonomins område.

Hur skulle det fungera i praktiken?

Bra tror vi. Det skulle göra att de som jobbar får mer makt i företagen och att vinsterna används till det som är bra för hela samhället och inte enbart tillfaller ägarna. Förmodligen skulle arbetsmiljön bli bättre och arbetsvillkoren tryggare. Samhället skulle bli mer jämlikt och planeten skulle må bättre när man inte hela tiden strävar efter vinstmaximering.

Ska vi införa planekonomi?

Ung Vänster menar att ekonomin ska ägas av folket och styras demokratiskt. För att stoppa klimatförstörelsen och jämna ut globala orättvisor tror vi att gemensam planering under demokratisk kontroll kommer vara nödvändig. Då kan produktionen fokusera på vad folket vill ha och behöver, istället för att handla om att skapa mer vinst.

Ska vi förstatliga allt då?

Nej, absolut inte. Det gemensamma ägandet mår bäst av att vara blandat. En del bör staten äga, annat ägs bättre av till exempel kommuner och landsting eller i olika former av kooperativ. Det viktigaste idag är att vi avbryter privatiseringspolitiken och får bort vinstslöseriet ur välfärden. Det är steg ett.

Men vem som helst kan väl inte styra ett företag?

Vem som helst ska heller inte göra det, utan den som utses till det ska göra det. Skillnaden är att dessa kommer tillsättas på demokratiska vägar och inte genom aktieägarnas beslut. Det tror vi är bra för hela samhällsekonomin.

Det skulle aldrig fungera. Människor är ju egoister!

Just därför, om inte annat. De allra flesta av oss tjänar på ett socialistiskt samhälle och på mer jämlikhet. Det bara ett litet fåtal som vinner på dagens marknadsliberala politik.

Men om en kille kommer på en bra idé och startar ett företag, ska inte han få någon belöning för det då?

Det kan han säkert få, men det är ju inte så idag att de som styr över de stora företagen nödvändigtvis har kommit på en smart idé. Socialism handlar om jämlikhet, att de som jobbar i företagen ska vara med och styra dem.

Tänk på de som har byggt upp företaget då!

Det är ju det vi gör. Det är ju vi som arbetar i företagen som bygger upp dem, medan vinsten går till aktieägarna. Vi klarar oss utan dem. De klarar sig däremot inte utan oss, eftersom det är vi som gör arbetet.

Vadå, ska man avskaffa den privata äganderätten?

Det är helt okej att äga kläder, smartphones, hus och alla andra vanliga varor. Den typen av ägande innebär inga särskilda maktbefogenheter. Däremot gör fåtalets äganderätt över storföretagen att vi berövas makten över våra egna liv. Det vill vi förändra genom att öka det gemensamma ägandet.

Marx förespråkade proletariats diktatur!

Begreppet *proletariats diktatur* förekommer inte i några av de verk Marx lät publicera. Det finns i ett par brev, men inte i till exempel *Kommunistiska manifestet*, som många tror. Det Marx menade var att arbetarklassen skulle ta makten i samhället och eftersom de flesta människor lönearbetar såg han demokratiska val som ett alldeles utmärkt krav. Kom ihåg att västlänarna på hans tid var utpräglade diktaturer, så demokrati var verkligen ett revolutionärt krav.

Däremot trodde han nog aldrig att överklassen skulle acceptera en folkvald regering som fråntog dem deras maktpositioner - och än så länge har han ju tyvärr haft rätt. Det finns inte ett enda exempel på att folket i ett kapitalistiskt land kunnat rösta fram en radikal socialistisk politik utan att överklassen tagit till våld. Spanien, Guatemala, Chile, Nicaragua - i samtliga fall har sådana regeringar slagits ner.

Socialister har stött terroriststödda gerillagrupper – alltså våld som politisk metod!

Om det inte finns några demokratiska strukturer att arbeta i kan väpnad kamp vara den sista utvägen. Det är inte så många som klagar på att det fanns motståndsrörelser under andra världskriget, till exempel.

Till skillnad från högern brukar vi socialister däremot ha en del att invända mot att USA gång på gång släpper bomber över tredje världen-länder för att de ska byta till en mer västvänlig regim. Då brukar liberalerna aldrig ha några problem ens med stora portioner våld för att nå tveksamma politiska mål.

Vill ni ha det som i Sovjet?

Nej, tvärtom. Vi vill ha mer demokrati. Vår socialism handlar om att utvidga demokratin till att också gälla på ekonomins område. Är det några som borde svara på den frågan så är det ju högern, med tanke på alla övervakningslagar som de inför.

Ung Vänster, det är ju bara en massa kommunister!

Ung Vänster är ett socialistiskt och feministiskt ungdomsförbund. En del av våra medlemmar kallar sig kommunister, en del för socialister, en del för feminister och en del kallar sig helt enkelt Ung Vänstrare. För oss är inte det viktigaste vad man kallar sig. Vi organiserar unga som vill förändra sin egen situation och som vill kämpa för ett socialistiskt och feministiskt samhälle.

Men på 40-talet, då var ni minsann stalinister!

Ingen av oss var ens födda på 40-talet, oftast inte ens våra föräldrar. Vi gick med i Ung Vänster för att förändra samhället, och det är inte precis gamla öststatsgubbar någon av oss ser framför oss som något ideal. Vi vill ha mer demokrati helt enkelt. Hur ser socialister på individer och kollektiv? Individ och kollektiv hänger ihop. En individs frihet kan aldrig ske till priset av en annans. Gemensamtrygghet är individens frihet. För att vi ska kunna känna frihet krävs det trygghet och då behöver vi en socialistisk och feministisk politik som utmanar klassamhället och könsmaktsordningen.

Högern pratar mycket mer om individer!

Ensam är svag, och organisering är styrka. Det är bara tillsammans vi kan förändra samhället. Det är just därför högern driver sin "sköt dig själv och skit i andra"-linje: de märker att det gungar under etablissemangets varje gång folk organiserar sig för sina krav. Tro inte för en sekund att överklassen inte organiserar sig. Det finns inga som bygger så mycket organisationer som storföretagen. Går du inte med i facket förhandlar du från ett underläge.

Varför hatar ni småföretag?

Det gör vi inte. Vi konstaterar bara att småföretag ofta ger lägre löner och har sämre arbetsvillkor än stora företag. Ofta är det sätt för storföretag att pressa ner löner och priser: genom att lägga ut produktion på småföretag kan de slippa anställningstryggheten för folk. Det kan ju inte heller vara så att företagen ska vara bidragsberoende för att gå runt. De är förstås helt okej att driva ett litet företag med tio anställda men då måste man också gå runt så att man kan betala sina kostnader, annars får ju någon annan betala åt företagen och det tycker vi att är fel.

Ordlista

Produktionssätt

Hur produktionen är organiserad kallas för produktionssätt. Kapitalismen är ett produktionssätt medan socialismen är ett annat.

Socialism

Ett samhälle där företagen är demokratiserade och de anställda har ett reellt inflytande över sitt arbete.

Kommunism

Ett klasslöst samhälle som producerar efter principen "av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov".

Kapitalism

Den form av klassamhälle vi har nu, till skillnad från till exempel feodalism eller slavsamhälle. Ett problem med just ordet kapitalism är att det lite grann uppmuntrar diskussionen att gå in på abstrakta systemdiskussioner.

Klassamhället

Ett samhälle uppdelat i klasser, ofta talas klass om som en "stege", med några rika längst upp, några fattiga längst ner och de flesta mittemellan någonstans. Vi definierar klass efter ställning i produktionen och menar att samhället är uppdelat i främst två klasser, arbetarklass och överklass.

Arbetarklassen

Den stora majoriteten som måste arbeta för att överleva.

Överklassen

Det lilla fåtal som äger och styr produktionen. Överklassen i det kapitalistiska samhället är kapitalisterna eller borgarna.

Medelklass

Vi använder inte medelklass i vår klassanalys men det är vad det låter som, någon typ av svårdefinierad klass som befinner sig mellan arbetar- och överklassen. Vissa menar att det finns en specifik inkomstgräns där man slutar vara arbetarklass och blir medelklass, andra menar att det är kopplat till kulturellt och/eller symboliskt kapital.

Mellanskikt

Mellan arbetar- och överklassen finns det till exempel chefer som lever på lön men som kontrollerar andras arbete eller högtbildade grupper som i princip har makt över sitt eget arbete. Dessa utgör mellanskiktet.

Demokratisering

En process där man ställer något under folkets kontroll, alltså att folket styr det. Till exempel att företag går från att styras av en bolagsstyrelse eller aktieägare till av de som arbetar på företaget.

Svenskt Näringsliv

Storföretagens intresseorganisation. De flesta medlemmar är förstas småföretag, men de som har den verkliga makten är storföretagen. Hette tidigare SAF och Industriförbundet.

